

COLUMN REMCO HOEKMAN

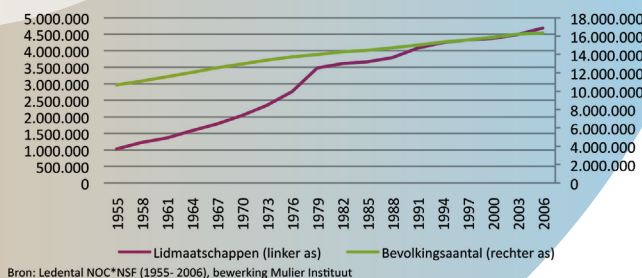
De pluriformiteit van sport

Voor deze column ben ook ik de archieven ingedoken en heb de resultaten van de eerste Nederlandse sportonderzoeken weten te vinden. Het verschil tussen vroeger en nu is qua sportdeelname en aantal sporttakken weliswaar groot, maar de sociale gelaagdheid en de discussie over wat sport is, bestaat nog altijd. >

Het eerste sportonderzoek gericht op de algemene sportdeelname dateert uit 1963. In het onderzoek 'Vrijtijdsbesteding in Nederland 1962-1963' besteedde het CBS voor het eerst aandacht aan de sportbeoefening van de bevolking. In de vorige editie (1955) van dit Vrijtijdsbesteding onderzoek ging alleen aandacht uit naar het lidmaatschap van een sportvereniging en werd een deelnamecijfer van 16 procent geconstateerd. Deze deelname verschilde naar sociale klasse. De agrarische bevolking was in mindere mate lid van een sportvereniging (12%) dan leidinggevend en welgestelden (27%). En mannen namen meer deel aan verenigingsport (25%) dan vrouwen (13%). In 1963 was het lidmaatschap van sportverenigingen toegenomen tot 19 procent. Ook in de daaropvolgende jaren heeft de stijging van de verenigingsport zich voortgezet, evenals het sporten buiten verenigingsverband. Het percentage sportbeoefenaars is gegroeid van 38 procent bij de eerste meting in 1963 tot 71 procent in 2007 (AVO 2007). Het aantal leden van de sportbonden steeg in die periode van 1,5 naar 4,7 miljoen. Maar de sociale verschillen bestaan nog altijd; mannen, hoog opgeleiden en hogere inkomensgroepen zijn vaker lid van een sportvereniging.

Het is overigens moeilijk om het percentage sporters uit 1963 en 2007 te vergelijken. Andere bevragsmethoden en definities van sport maken dit moeilijk. In de verantwoording van het Vrijtijdsbesteding onderzoek in 1963 gaven de onderzoekers aan dat zij sport definieerden als een spelactiviteit waarbij een wedstrijd- en prestatie-element aanwezig is, ook als het niet gaat om een lichamelijk prestatie.

Verenigingsport

Denksporten maakten hierdoor nadrukkelijk onderdeel uit van het onderzoek. Uiteindelijk werd het aan de ondervraagde persoon overgelaten of hij vond dat hij een bepaalde tak van sport wel of niet als sport beoefende. In de resultaten kwamen de onderzoekers tot de conclusie dat deze vrije interpretatie heeft geleid tot een oververtegenwoordiging van kaartspelen in de sportbeoefening.

Tegenwoordig bestaat een Richtlijn Sportdeelname Onderzoek waarin de definitie van sport is vastgesteld en met een standaard tekst aan de respondent wordt geïntroduceerd. Maar dat neemt niet weg dat de discussie over de definitie van sport en het erkennen van sporttakken nog steeds bestaat. Is bijvoorbeeld yoga een sport? En wat te zeggen van nordic walking of hondensport? Dilemma's blijven bestaan. In 2004 wijdde Johan Steenbergen een heel boek aan de definitie van sport. Zijn conclusie was dat er simpelweg niet een eenduidige allesomvattende definitie van sport te geven is. Sport is een diffuus en pluriform begrip. De opkomst van nieuwe sporten draagt daar zeker aan bij.

De veranderende definiëring van sport heeft evenals de opkomst van nieuwe sporten (o.a. skeeleren en aerobics) bijgedragen aan de toename van het aantal sporters. Zo is de stijging van de ledentallen van NOC*NSF deels het gevolg van toetreding van nieuwe bonden (o.a. frisbee en darts) en van nieuwe disciplines bij sportbonden. Nog altijd wordt gezocht naar nieuwe sportvormen om het aantal leden van een sportbond te verhogen. En met succes. Neem bijvoorbeeld het veteranenhockey, mini-voetbal of peanut ball. Maar ook buiten verenigingsverband zijn nieuwe structuren ontdekt om de sportdeelname te vergroten (o.a. skaten, playgrounds en commerciële aanbieders).

De toekomst gaat ons zeker nog veel meer sporten brengen. Niet alleen (lichte) aanpassingen van huidige sporten maar ook echt nieuwe sporten. Wat te denken van parcours of skike. Als u er nog niet van heeft gehoord, dan is dat een kwestie van tijd.

Remco Hoekman is onderzoeker bij het W.J.H. Mulier Instituut, een centrum voor sociaal wetenschappelijk sportonderzoek. Hij is onder andere betrokken bij landelijke en gemeentelijke sportdeelname onderzoeken, Richtlijn Sportdeelname Onderzoek, Topsportklimaatmetingen en onderzoeken naar de ruimte voor sport. In het verleden is hij werkzaam geweest voor gemeente Eindhoven. In deze vaste column brengt Remco Hoekman het sportonderzoek en sportbeleid samen. Op basis van diverse onderzoeksgegevens probeert hij beleidsambtenaren en sportbestuurders nieuwe ideeën en impulsen te geven voor visieontwikkeling en beleid.

Contactgegevens: r.hoekman@mulierinstituut.nl.